

Nr 287.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909; given Stockholms slott den 25 april 1913.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909.

Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Gust. Sandström.

Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt
den 26 maj 1909.**

Häri genom förordnas, att 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909 skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Besvär, som jämlikt författningarna må hos Konungen fullföljas i statsdepartementen, skola, med de undantag varom i 3 § sägs, tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande i följande mål:

- 1:o) mål om riksdagsmannaval — — — — riksdagsmannauppsdrag;
mål om annat val — — — — avsägelse;
mål om delning av kommun eller valkrets i valdistrikt för val till andra kammaren eller för val av landstingsmän eller kommunalfullmäktige, om upphävande av eller ändring i redan skedd delning;
- 2:o) —
- 3:o) —
- 4:o) mål om avlöningsförmåner — — — — — — — — — — överenskommelser;
mål om annan ersättning — — — — — — — — — — riksförsäkringsanstalten;
mål om sådant bidrag eller understöd av statsmedel, som statskontoret, tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet eller Konungens befallningshavande enligt gällande författningar må bevilja eller skall på rekvisition utbetala;
- 5:o) mål om tullbehandling;
mål om införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning;
mål om taxering till skatt eller annan avgift;
mål om debitering — — — — — — — — — — avgifter;

- mål om skyldighet — — — — bidrag;
- mål om restitution — — — — medel;
- anmärknings- eller redogörelsemål — — — — avskrivning;
- mål om förvaltning — — — — ägodelar;
- mål om fördelning — — — — skogsvårdsavgifter;
- mål om fördelning — — — — allmänna medel;
- 6:o) —
- 7:o) —
- 8:o) mål om rust- och rotehållares — — — — roteringsverket;
- mål om hemmans —
- mål om anläggning, indragning eller förändring av allmänna vägar,
av broar och färjor därå, om deras underhåll sommar- och
vintertiden, om vägdelning, om rätt att hava byggnad utmed
väg eller att därå hava grind, om tid för grinds öppenhållande,
om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet;
- mål rörande skjutsväsendet;
- mål om allmän flottled —
- mål om strömrensningar —
- mål om ordningen —
- 9:o) —
- 10:o) —
- 11:o) mål om avsöndring —
- mål om avgäld —
- mål, huruvida —
- mål om undantag från tillämpningen av de med avseende å arrende
av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne gällande
särskilda bestämmelser;
- mål om naturminnesmärkens fredande;
- 12:o) —
- 13:o) —
- 14:o) mål om inmutning eller utmåsläggning;
- mål om meddelande —
- mål om anteckning —
- mål om registrering —
- mål om beslut av tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet i andra
fall än förut i denna § angivits;
- 15:o) —
- 16:o) mål om meddelande —
- mål om tillsynsmyndighets beslut rörande förbud mot nyttjande av
fartyg eller dess inrättningar och redskap;

- 17:o) mål om kyrkotukt — — — — — målsmän;
mål om tillämpning av vad angående behandling av alkoholister
är särskilt stadgat;
mål om disciplinär bestraffning — — — — — åtalstid;
mål om bötesansvar — — — — — författningar;
mål om häktads vård — — — — — verkställande av straff;
- 18:o) handräckningsmål.
-

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott fredagen den 18 april 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Efter gemensam beredning med övriga departementschefer anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Sandström:

»Vid regeringsrättens inrättande infördes i 2 § av lagen om regeringsrätten den 26 maj 1909 en fullständig förteckning på de olika slag av besvärsmål, som skulle tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande. Denna förteckning har icke sedermera undergått någon förändring. Redan vid lagens tillkomst framhölls emellertid, att med lagstiftningsarbetets fortgång åtskilliga i lagen ej förutsedda fall kunde uppkomma, som gjorde det nödvändigt att ändra eller fullständiga den verkställda uppräknigen, samt att man även måste räkna med möjligheten, att vid enumerationens verkställande förbisetts någon eller några av alla de olika slag av administrativa besvärsmål, vartill mängden av gällande författningar kunde giva upphov. Sedan nu några år förflutit från det den ifrågavarande lagen trädde i kraft, har jag, särskilt med hänsyn till det stora antal författningar, som under denna tid blivit

utfärdade, ansett tiden vara inne att undersöka, om behov föreligger att överflytta några av de nya klasser av besvärsmål, som sålunda tillkommit, till regeringsrättens avgörande, och i sammanhang därmed tillse, om lagen på grund av den erfarenhet man vunnit vid dess tillämpning eljest är i behov av revision i något avseende. Sedan utredning i nämnda syfte blivit verkställd inom de olika departementen, har jag inom justitiedepartementet låtit uppgöra en förteckning över sådana mål, vilkas överflyttande till regeringsrätten kunde ifrågasättas. Därpå har jag anmodat regeringsrättens älte ledamot att inhämta och meddela mig yttranden från regeringsrättens ledamöter såväl över det upprättade förslaget som huruvida behov att vidtaga ändring i 2 § av lagen om regeringsrätten i övrigt föreläge. Sedan nämnda yttranden inkommit, har med ledning därav förslag inom justitiedepartementet utarbetats till de ändringar i lagen om regeringsrätten, som ansetts behöfliga. Vid uppgörande av detta förslag har det även gjorts till föremål för övervägande, om jämväl mål rörande tillämpningen av vissa nya lagar, som föreligga till behandling vid innevarande års riksdag, böra tillhöra regeringsrättens avgörande. Och tillåter jag mig nu att inför Kungl. Maj:t framlägga de tillägg till lagen om regeringsrätten, som innefattas i det uppgjorda ändringsförslaget.

Mål om riksdagsmannaval och om avsägelse av riksdagsmannauppslag skola enligt nu gällande bestämmelser (§ 2 punkt 1) prövas av regeringsrätten. I samband med dessa mål torde jämväl mål om delning av kommun eller valkrets i valdistrikt för val till andra kammaren böra upptagas i samma punkt av enumerationen. Då indelningen i valdistrikt kan äga politisk betydelse såsom inverkan på deltagandet i valet, läser det nämligen vara lämpligt att hithörande frågor icke i sista hand avgöras av regeringen. Rörande ifrågakomna uppdelning av de i lagen stadgade valdistrikten i mindre sådana, därom det i första hand tillkommer Konungens befallningshavande att på gjord framställning fatta beslut, finnas närmare bestämmelser meddelade i 19 och 20 §§ av lagen om val till Riksdagen den 26 maj 1909. Det förslag till ändringar i förordningarna om kommunalstyrelse på landet och om landsting, som genom nådig proposition framlagts för årets riksdag, innehåller bestämmelser om att indelning av kommun eller valkrets i valdistrikt må ske jämväl för val av kommunalfullmäktige och landstingsmän. Även beträffande denna indelning tillkommer det Konungens befallningshavande att på framställning fatta beslut. Då dessa beslut likaledes synas böra komma under prövning i regeringsrätten, har det nu gjorda tillägget erhållit tillämpning i dylika fall.

Den s. k. patentlagstiftningskommittén har i sitt den 20 september 1911 avgivna betänkande framställt förslag, att mål om införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning skulle i sista instans behandlas av regeringsrätten. Den i nämnda hänseende föreslagna bestämmelsen, som redan i samband med den av samma kommitté föreslagna lagen angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning varit föremål för lagrådets granskning, har fått sin plats i femte punkten av enumerationen näst efter de där upptagna målen om tullbehandling.

Under åttonde punkten hava mål om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet upptagits i förteckningen. Det nära samband, som dessa mål äga med de i nämnda punkt upptagna vägmålen, synes nämligen böra föranleda en likartad behandling. Visserligen är det vid tillämpning av lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet i allmänhet fråga om en ren skälighetsprövning, då nämligen Konungens befallningshavande äger lämna bestämmelser om att bredden å hjulringar ej må understiga visst mått, så snart förhållandena inom ett visst landstingsområde sådant påkalla, utan att närmare föreskrifter äro givna om lagens tillämpning. Detsamma kan dock sägas vara förhållandet även med vissa slag av vägmål, vilka mål detta oaktat i sin helhet ansetts böra hänvisas till fullföljd hos regeringsrätten. Inom regeringsrätten, som enhälligt tillstyrkt förslaget i denna del, har även påpekats, att regeringsrätten redan nu skall pröva mål om rätt att hava byggnad utmed väg, vilka mål i likhet med de förevarande röra tillämpning av föreskrift, som lämnats för underlättande av vägens underhåll.

Enligt lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne skola särskilda från den allmänna arrendelagen avvikande bestämmelser gälla vid upplåtelse på arrende av sådan jord, som i förstnämnda lag avses. Dessa bestämmelser äro dock icke ovillkorliga. Visas särskilda omständigheter böra föranleda därtill, att skriftligen upprättat arrendeavtal undantages från tillämpningen av lagen eller någon dess föreskrift, och innehåller avtalet förbehåll, att medgivande därtill må sökas, ankommer det på Konungens befallningshavande att därifrån göra undantag. Dylika mål angående undantag från den norrländska arrendelagens tillämpning hava nu upptagits i förteckningen under elfte punkten, där redan förut vissa mål angående tillämpningen av den speciella norrlandslagstiftningen fått sin plats, nämligen mål huruvida fastighet är av beskaffenhet att den må förvärvas av bolag eller förening samt mål om tillstånd till ägostyckning. Den prövning, varom här är fråga, synes nämligen, i likhet med vad i sist omnämnda

mål är fallet, i övervägande grad vara av rättslig natur och är åtminstone delvis reglerad därigenom att lagen angivit de omständigheter, som i dylika mål särskilt böra beaktas.

I samma punkt hava även upptagits mål, som uppkomma vid tillämpningen av lagen den 25 juni 1909 angående naturminnesmärkens fredande. I de mål, varom denna lag huvudsakligen handlar, eller mål om fridlysande av naturminnesmärken och om upphävande av redan skedd fridlysning innefattar prövningen i allmänhet dels den rätt enskilda rättsägare kunna hava till den fastighet eller det föremål, som skall fridlysnas, dels frågan, om ett naturminnesmärke i lagens mening föreligger. I förra delen är prövningen tydligen av rent juridisk natur, men även i den senare delen är det väsentligen fråga om en rättslig tillämpning av bestämmelserna i lagen. Det synes därför naturligt, att dessa mål hänskjutas till regeringsrättens avgörande. Mera tvivelaktigt torde det visserligen vara, om mål angående sådant förbud, som avses i 11 eller 13 §§ av lagen, böra behandlas på enahanda sätt. Något undantag för vissa mål enligt ifrågasatt lag torde dock knappast böra ske och har icke heller ifrågasatts vid regeringsrättens granskning av det föreslagna tillägget.

Kommerskollegium har i särskild framställning gjort hemställan om att mål rörande beslut av den i den nya sjukkasselagen föreskrivna tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet i riket skola överflyttas till regeringsrättens prövning. Att mål angående beviljande av statsbidrag åt sjukkassor, därom stadgande upptagits i fjärde punkten, komma under regeringsrättens prövning, överensstämmer med vad förut för dylika fall varit stadgat. Före den nya sjukkasselagens ikraftträdande hava nämligen frågor om beviljande av förvaltningsbidrag åt sjukkassor handlagts och beviljat förvaltningsbidrag utbetalats av Konungens befallningshavande eller i vissa fall av statskontoret, i följd varav sådana mål redan enligt fjärde punktens nuvarande lydelse fallit under regeringsrätten; och någon ändring härutinnan bör tydligtvis ej ske, sedan tillsynsmyndigheten i fråga om sjukkassor, som registrerats efter den nya lagen, övertagit Konungens befallningshavandes och statskontorets oförmålda uppgift. Likaledes synes det vara tydligt och framgår redan av nu gällande bestämmelser, att klagan över tillsynsmyndighetens beslut i registreringsfrågor bör behandlas av regeringsrätten. Däremot kan det vara föremål för tvekan, om tillsynsmyndighetens beslut i övriga fall, i enlighet med vad kommerskollegium föreslagit, böra hänvisas till regeringsrätten. Vid en granskning av de olika fall, i vilka tillsynsmyndigheten enligt lagen om sjukkasser äger fatta beslut finner man nämligen, att

tillsynsmyndighetens beslutanderätt visserligen i flertalet fall är i lagen bestämd på ett sådant sätt, att beslutens laglighet kan prövas från rättslig synpunkt. I andra fall är tillsynsmyndigheten åter mera obunden av särskilda i lagen givna föreskrifter, och prövningen av dess beslut kommer i sådana fall att röra jämväl frågan om beslutens ändamålsenlighet. Så är exempelvis förhållandet med beslut, varigenom tillsynsmyndigheten enligt 93 § 2 stycket meddelar sjukkassa anvisning om viss åtgärds vidtagande eller om förändring i något avseende av kassans verksamhet. Då regeringsrätten icke haft något att erinra däremot att även mål av ifrågavarande beskaffenhet hänskjutas till dess prövning och det synes vara av vikt, att lagens föreskrifter erhålla så stor enkelhet och överskådlighet som möjligt, har jag emellertid ansett det vara riktigast, att alla beslut av tillsynsmyndigheten överlämnas till regeringsrätten. Föreskrift härom har därför meddelats under fjortonde punkten i enumerationen.

Under sextonde punkten hava i anledning av en av lagrådet gjord anmärkning vid behandlingen av ett till dess yttrande hänskjutet förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen upptagits mål om tillsynsmyndighets beslut rörande förbud mot nyttjande av fartyg eller dess inrättningar och redskap.

Vid framläggande av det förslag till lag om behandling av alkoholist, som nyligen genom nådig proposition förelagts Riksdagen till antagande, förutsatte jag, att mål om tillämpning av denna lags bestämmelser skulle tillhöra regeringsrättens prövning, ehuru förslag därom fick anstå för att behandlas i samband med övriga ändringar i lagen om regeringsrätten. Bestämmelse härom har nu intagits i lagen och fått sin plats i sjuttonde punkten.»

Departementschefen hemställde därefter, att lagrådets yttrande måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom utdrag av statsrådsprotokollet inhämtas över ifrågavarande såsom bilaga vid protokollet fogade förslag till *lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909.*

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall.

Ur protokollet:
Israel Myrberg.

Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt
den 26 maj 1909.**

Härigenom förordnas, att 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909 skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Besvär, som jämlikt författningarna må hos Konungen fullföljas i statsdepartementen, skola, med de undantag varom i 3 § sägs, tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande i följande mål:

- 1:o) mål om riksdagsmannaval — — — — — riksdagsmannauppdrag;
mål om annat val — — — — — avsägelse;
mål om delning av kommun eller valkrets i valdistrikt för val till andra kammaren eller för val av landstingsmän eller kommunalfullmäktige, om upphävande av eller ändring i redan skedd delning;
- 2:o) — — — — —
3:o) — — — — —
- 4:o) mål om avlöningsförmåner — — — — — överenskommelser;
mål om annan ersättning — — — — — riksförsäkringsanstalten;
mål om sådant bidrag eller understöd av statsmedel, som statskontoret, tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet eller Konungens befallningshavande enligt gällande författningar må bevilja eller skall på rekvisition utbetala;
- 5:o) mål om tullbehandling;
mål om införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning;
mål om taxering till skatt eller annan avgift;
mål om debitering — — — — — avgifter;

- mål om skyldighet — — — — bidrag;
 mål om restitution — — — — medel;
 anmärknings- eller redogörelsemål — — — — avskrivning;
 mål om förvaltning — — — — ägodelar;
 mål om fördelning — — — — skogsvårdsavgifter;
 mål om fördelning — — — — allmänna medel;
- 6:o) — — — — —
 7:o) — — — — —
- 8:o) mål om rust- och rotehållares — — — — roteringsverket;
 mål om hemmans — — — — skyldigheter;
 mål om anläggning, indragning eller förändring av allmänna vägar,
 av broar och färjor därå, om deras underhåll sommar- och
 vintertiden, om vägdelning, om rätt att hava byggnad utmed
 väg eller att därå hava grind, om tid för grinds öppenställande,
 om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet;
 mål rörande skjutsväsendet;
 mål om allmän flottled — — — — begagnande;
 mål om strömrensningar — — — — bidraga;
 mål om ordningen — — — — tångtäkt;
- 9:o) — — — — —
 10:o) — — — — —
- 11:o) mål om avsöndring — — — — åborätt;
 mål om avgäld — — — — lägenhet;
 mål, huruvida — — — — ägostyckning;
 mål om undantag från tillämpningen av de med avseende å arrende
 av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne gällande
 särskilda bestämmelser;
 mål om naturminnesmärkens fredande;
- 12:o) — — — — —
 13:o) — — — — —
- 14:o) mål om inmutning eller utmålsläggning;
 mål om meddelande — — — — modeller;
 mål om anteckning — — — — näringsyrke;
 mål om registrering — — — — skeppsmätning;
 mål om beslut av tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet i andra
 fall än förut i denna § angivits;
- 15:o) — — — — —
- 16:o) mål om meddelande — — — — brandväsen;
 mål om tillsynsmyndighets beslut rörande förbud mot nyttjande av
 fartyg eller dess inrättningar och redskap;

- 17:o) mål om kyrkotukt — — — — — målsmän;
mål om tillämpning av vad angående behandling av alkoholister
är särskilt stadgat;
mål om disciplinär bestraffning — — — — — åtalstid;
mål om bötesansvar — — — — — författningar;
mål om häktads vård — — — — — verkställande av straff;
- 18:o) handräckningsmål.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen
den 24 april 1913.*

Närvarande:

Justitieråden THOMASSON,
GUSTAF CARLSON,
SVEDELIUS,
Regeringsrådet THULIN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 18 april 1913, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Olof af Geijerstam.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet
Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 25 april 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Sandström anmälde lagrådets den 24 april 1913 givna utlåtanden över det genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 i samma månad till lagrådet remitterade förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909 samt anförde:

»Då lagrådet lämnat förslaget utan anmärkning, får jag — under erinran att detsamma i vissa delar förutsätter, att åtskilliga därmed sammanhängande bestämmelser i vissa andra lagförslag, beträffande vilka Riksdagen ännu icke fattat något beslut, bliva bifallna — hemställa, att ifrågavarande förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.»

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna sitt bifall; och skulle till Riksdagen avlätas nådig proposition av den lydelse bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.